

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Helminen, J., Markkanen, U. & Säilä, T. (2020) Erikoistumis- ja täydennyskoulutuksia monimuotototeutuksina. SOTETIE-hankeen blogi, 2.4.2020.

URL: <https://blogi.savonia.fi/sotetie/2020/04/02/erikoistumis-ja-taydennyskoulutuksia-monimuotototeutuksina/>

Erikoistumis- ja täydennyskoulutuksia monimuotototeutuksina

SOTETIE -hanke (työpaketti 5) järjesti maaliskuun 2020 aikana viisi työpajaa, yhden kullakin sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueella. Työpajoihin osallistui 53 sosiaali- ja terveysalan ammattilaista.

SOTETIE-hankkeen järjestämissä työpajoissa kartoitettiin osallistujien näkemyksiä erikoistumiskoulutusten toteutuskäytännöistä ja sosiaali- ja terveysalan organisaatioissa käytettävistä osaamisen kehittämismenetelmistä.

Työpajoissa kartoitettiin osallistujien näkemyksiä sosiaali- ja terveysalalla ilmenevistä osaamisen kehittämistarpeista ja niihin vastaavista erikoistumiskoulutuksista ja / tai täydennyskoulutuksista. Lisäksi kartoitettiin osallistujien näkemyksiä erikoistumiskoulutusten toteutuskäytännöistä ja sosiaali- ja terveysalan organisaatioissa käytettävistä osaamisen kehittämismenetelmistä. Tässä blogissa kuvataan osallistujien näkemyksiä erikoistumiskoulutusten toteuttamiskäytännöistä ja sosiaali- ja terveysalan organisaatioissa käytettävistä osaamisen kehittämismenetelmistä.

SOTETIE-hankkeen järjestämien työpajojen tuloksista kerrotaan myös kahdessa muussa blogiartikkelissa. Työpajoissa käsitellyistä sosiaali- ja terveysalan

osaamisen kehittämistarpeista kerrotaan artikkelissa *Erikoistumis- ja täydennyskoulutuksia sosiaali- ja terveystieteiden osaamisen kehittämistarpeisiin ja osallistujien muun muassa koulutusten hintaan ja keston liittämistä kannanotosta artikkelissa Erikoistumiskoulutusten reunaehdot*.

Monimuotopedagogiikka erikoistumiskoulutusten toteutuksen perustana

Erikoistumiskoulutusten toteutusten tulee perustua monimuotopedagogiikkaan. Opetuksen ja oppimisen menetelmien tulee olla monimuotoisia.

Monimuotopedagogiikalla tarkoitetaan opetuksen ja oppimisen menetelmien käytön monimuotoisuutta. Monimuotoisuus rakentuu muun muassa lähityöskentelyn (fyysisessä tilassa, kuten luokassa tapahtuvan työskentelyn) ja virtuaalisessa verkkoympäristössä tapahtuvan työskentelyn sekä luento-opetuksen, tiimityöskentelyn ja oppijälähtöisen työskentelyn yhdistämisestä opetus- ja oppimisprosessissa. Työpajojen osallistujista erikoistumiskoulutuksen tulee perustua monimuotopedagogiikkaan.

Pitkäkestoisissa, osaamistavoiteiltaan laajoissa koulutuksissa, kuten erikoistumiskoulutuksissa, tulee olla ”lähityöskentelyä”, johon osallistutaan fyysisessä paikassa läsnä ollen ja / tai virtuaalisin etäyhteyksin. Lähityöskentelyyn tulee sisältyä fasilitoitua osallistujien näkemysten vaihtamista, ajatusten kirkastamista ja ideoiden luomista. Lähityöskentelyyn tulee painottaa yhteistoiminnalliseen oppimiseen. Luentomuotoinen opetus on nykyisin mahdollista järjestää verkko-opintoina. Osallistujien yhteistoiminnallisessa oppimisessa voidaan käyttää myös sosiaalisen median tarjoamia mahdollisuuksia (esim. Facebook).

Työpajojen osallistujat kannattivat virtuaalisten oppimisympäristöjen käyttämistä. Virtuaaliset oppimisympäristöt mahdollistavat koulutuksiin osallistumisen eri paikkakunnilta. Virtuaalisesti toteutuviissa opetustilanteissa tulee varmistaa toimintaympäristön tekninen toimivuus. Työpajojen osallistujat korostivat, että virtuaalisessa oppimisympäristössä toteutettavassa opetuksessa ja oppimisessa tulee olla mahdollisuus vuorovaikutukseen, kuten kysymysten esittämiseen.

Erikoistumiskoulutuksissa tulee käyttää virtuaalisia oppimisympäristöjä. Virtuaalisesti toteutetuissa opetustilanteissa tulee varmistaa niiden tekninen toimivuus ja mahdollisuus vuorovaikutukseen.

Opetusmateriaalia, esimerkiksi julkaisuja, löytyy runsaasti virtuaalisessa (sähköisessä) muodossa. Virtuaalisten julkaisujen avulla opetuksessa ja oppimisessa voidaan käyttää niin sanottua käänteisen luokkahuoneen opetusmallia (flipped classroom / flipped learning) (Sointu ym. 2018). Työpajojen osallistujat kuitenkin totesivat, että tämän päivän oppija kaipaa tiivistettyä tietoa. Näin ollen virtuaalisessa muodossa olevat materiaalit eivät aina parhaalla mahdollisella tavalla edistä opiskelua ja oppimista, virtuaaliset materiaalit edellyttävät työstämistä.

Työpajoissa käytiin keskustelua pitkäkestoisiin, osaamistavoiteiltaan laajoihin koulutuksiin sisältyvistä kehittämistehtävistä. Työpajojen osallistujat kannattivat

työelämälähtöisiä kehittämistehtäviä. Heistä kehittämistehtävät olivat tarpeellisia. Niillä tulee olla työelämässä käyttöarvoa. Kehittämistehtävien tulee tukea myös osaamisen jakamista koulutukseen osallistuvan työyhteisössä. Kehitystehtävät mahdollistavat uusien yhtenäisten käytäntöjen muodostumisen työelämässä, mitkä puolestaan parantavat palvelun / hoitotyön laatua, turvallisuutta ja eettisyyttä (Korhonen ym. 2018, 85).

Osaamisen kehittämiskäytännöt sosiaali- terveysalalla

Sosiaali- ja terveysalan organisaatioissa ja työyhteisöissä on käytössä osaamisen kehittämisen käytäntöjä ja menetelmiä monipuolisesti.

Työpajoissa pohdittiin, mitä keinoja sosiaali- ja terveysalan organisaatioissa käytetään osaamisen kehittämisessä erikoisosaamiseksi. Työpajojen osallistujat kertoivat seuraavista osaamisen kehittämisen keinoista: koulutus, simulaatiot, perehdytys, mentorointi, yksilö- ja ryhmämuotoinen työnohjaus, työparin ja työtiimin keskinäinen osaamisen jakaminen, kokeilutoiminta, kehittämistehtävät, vertaiskehittäminen (benchmarking) sekä erilaisten osaamispankkien rakentamien organisaation käyttöön (esim. Vincit LaaS, <https://laas.fi/>).

Työpajojen perusteella voi todeta, että sosiaali- ja terveysalan organisaatiot haluavat mahdollistaa jatkuvan oppimisen. Organisaatiot etsivät ja rakentavat joustavia käytäntöjä jatkuvaan oppimiseen. Joustavat käytännöt merkitsevät tässä yhteydessä koulutuksen ja edellä mainittujen osaamisen kehittämistä tukevien mahdollisuuksien linkittämistä oppimista edistäväksi kokonaisuudeksi. Työpajoissa nimetyt osaamisen kehittämisen menetelmät ovat samoja menetelmiä, joita esimerkiksi julkaisu *Optimoitu sote-ammattilaisen koulutus- ja osaamisuudistus* mukaan käytetään koulutusinterventioissa: luento-opetus, simulaatiot, e-oppiminen ja virtuaaliset materiaalit, käytännön harjoitukset, tiimityöskentely ja mentorointi ja palautteen antaminen (Kangasniemi ym. 2018, 24).

Tarvitaan monipuolisia koulutuspalveluja monimuotitoteutuksina

SOTETIE -hankkeen työpajojen osallistujat totesivat, että sosiaali- ja terveysalan organisaatiot järjestävät työntekijöilleen lyhyitä täydennyskoulutuksia, esimerkiksi puoli päivää kestäviä ”täsmäkoulutuksia”, havaittuihin osaamistarpeisiin. Koulutusorganisaatioilta hankitaan tavallisesti pidempikestoisia ja osaamistavoitteiltaan laajempia koulutuksia. Sosiaali- ja terveysalalla jatkuvan oppimisen mahdollistaminen edellyttää monipuolista koulutuspalvelujen tarjontaa. Tarvitaan lyhytkestoisia, osaamistavoitteiltaan suppeita sekä pitkäkestoisia, osaamistavoitteiltaan laajoja täydennys- ja / tai erikoistumiskoulutuksia.

Sosiaali- ja terveysalan koulutuspalvelujen tulee toteutua monimuotitoteutuksina. Tämä helpottaa koulutusten saavutettavuutta. Lisäksi koulutuksissa tiedollisen ja käytännöllisen, työyhteisöissä tapahtuvan oppimisen tulee integroitua toinen toiseensa, jolloin koulutukset edistävät työn ja työkäytäntöjen kehittämistä.

Työpajoissa pohdittiin keinoja, jotka lisäävät koulutusten hyödynnettävyyttä sosiaali- ja terveysalalla. Työpajojen osallistajat pohtivat, voisiko pitkäkestoisissa koulutuksissa mahdollistaa laajemman osallistujajoukon osallistumisen esimerkiksi asiantuntija-alustuksiin perustuviin koulutusosioihin (seminarityyppisiin osiin) ja suppeamman osallistujakunnan osallistumisen koko koulutusprosessiin. Näin koulutusta voisi käyttää laajemmin sosiaali- ja terveysalan henkilöstön osaamisen kehittämisessä. Lisäksi he pohtivat, voisiko pitkäkestoisiin koulutuksiin sisältyä sosiaali- ja terveysalan edustajien yhteisiä, mutta myös erityisiä osia, jolloin mahdollistuisi ammattialan yhteisen ja substanssin mukaisen osaamisen kehittäminen.

Työpajoissa ilmaistiin tarve moniammatilliseen koulutukseen. Moniammatillisella yhteistyöllä edistetään sosiaali- ja terveysalan tuottavuutta ja parannetaan palveluiden laatua. Moniammatillinen työskentely selkeyttää eri toimijoiden rooleja ja osaamista sekä sen tuloksena syntyy jaettua osaamista ja asiantuntijuutta. (Salminen & Saaranen 2016, 155–156.) Eräässä työpajassa ideoitiin oppimismenetelmäksi moniammatillista klinikkaa, jossa eri ammattiryhmät hoitavat ja tukevat yhdessä oikeita apua tarvitsevia ihmisiä, ns. opetusasiakkaita. Tässä klinikassa yhdistettäisiin sote-osaaminen ja toisaalta somaattisen hoidon osaaminen ja mielenterveys- ja päihdeosaaminen. Tällaisen koulutusmuodon haasteita on kirjallisuuden mukaan mm. hallinnolliset haasteet, taloutta ja tilaresursseja koskevat sopimusasiat ja yhteistyökumppaneiden löytyminen. (Aase ym. 2013, Salmisen & Saarasan 2016 mukaan, 157.)

Kirjoittajat

Jari Helminen yliopettaja (sosiaaliala), SOTETIE-hankkeen koordinaattori Diakonia-ammattikorkeakoulussa

Ulla Markkanen, lehtori (terveysala), SOTETIE-hankkeen asiantuntija Tampereen ammattikorkeakoulussa

Tiina Säilä, lehtori (terveysala), SOTETIE-hankkeen projektipäällikkö Tampereen ammattikorkeakoulussa

SOTETIE on Euroopan sosiaalirahaston ja Pohjois-Pohjanmaan ely:n rahoittama hanke.

Lähteet

Kangasniemi, M., Hipp, K., Häggman-Laitila, A., Kallio, H., Karki S., Kinnunen, P., Pietilä, A-M., Saarnio, R., Viinamäki, L., Voutilainen, A. & Waldén, A. (2018). Optimoitu sote-ammattilaisen koulutus- ja osaamisuudistus. (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 39/2018). Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. Saatavilla <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-545-7>

Korhonen, A., Jylhä, V., Korhonen, T. & Holopainen, A. (2018). Näyttöön perustuva toiminta. Tarpeesta tuloksiin. Skhole Oy.

Salminen, L. & Saaranen, T. 2016. Moniammatillisen osaamisen oppiminen. Teoksessa Saaranen, T., Koivula, M., Ruotsalainen, H., Wärnä-Furu, C. & Salminen, L. (toim.) Terveystieteen opettajan käsikirja. Helsinki: Tietosanoma oy. Helsinki, s. 155–166.

Sointu, E. T., Kankaanpää, J., Saarelainen, M., Valtonen, T., Ronkainen, A., Heikkinen, L., Kaasinen, A. R., Pekkarinen, V., Atjonen, P., Manninen, J., Mäkitalo, K., & Hirsto, L. (toim.) (2018). Flippausmanuaali. Haettu 1.4.2020 osoitteesta <http://www.uef.fi/flippaus/>.